

אורות פלא

סוכן
לחודות
כתבי רבינו
אליעזר פאפו
זיע"א, מה"ס
"פלא יועץ"
ועד

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו זי"ע, מה"ס "פלא יועץ"
לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת משפטים תשפ"ה

מחבריהם, ודומה להם בהתר ולא ידעו שהוא פלסטים מזין שיוצא לדרך וגוזל וחומס. וכן על זו הדרך, הלזה על-מנת שלא לשלם, דא ודא אחת היא.

ואם יראו אדם שיוצא לתרבות רעה וגוזל וחומס ומלסטים את הבריות, יבזו אותו ויקללו אותו וטמא טמא יקראו לו, אבל הנוטל מתנה או בזול או לזה על-מנת שלא לשלם, דומה לו בהתר ולקבו לא יבא בו לא ידעו מה הוא האסור, השם הטוב יכפר בעד. ונהי שאמרו (כתובות מט:): בופין על הצדקה, הינו אחרים שיכפו את העשירים שיתנו לצדקה עניים, אבל עניים עצמם וחקמים עצמם לא התר להם לטל שלא מדעת בעלים ושלא ברצון טוב, דאיבא גזל וחלולי-השם, ושונא מתנות יתיה (משלי טו, כז).

ומצות השאלה היא חסד גדול, הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד (תהלים קיב, ג). ואף אם יפסד לו חפצו מעט, יותר ממה שהוא מפסיד הוא מרויח בשכר שמקבל מאת השם על החסד, גם ברכות יעטה מאת השואל. וכל אדם יזהיר את אשתו שתהא טובת-עין, ויקנה כלים יתרים בתוך ביתו כדי להשאל, ולא ישיבו פני שואל ריקם, וה' ישלם להם שבעתים אל חיקם.

ובכלל מדת הנדיבות שישאל פליו ואל יחוש על הפסד מועט, כי מצוה רבה היא, ולכן יהא מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה. ועתה הן בעוון פנשים המצריזות העבריות ואשה עינה צרה להשאל את פליה, ומרבים מריבה על דברים של מה, וחיובא רמזא על בעלה להדריכה ולהנהיגה, שיהיו עיניה יפות. וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (דברים רבה ג, ח) שהנגעים היו באים על צרי עין שאין רוצים להשאל פליהם, והיה אומר שאין לו, יגלו שמים עווננו, ובא הכהן וצוה ופנו את הבית ומציא פליו לחוץ, ותגלה חרפתו. ובפרט בענין ספרי הקדש, צריך נדיבות גדולה, שלא למנע טוב מבעליו ולהשאל ספריו לכל שואל ולא יחוש להפסד הקריכה, כי ראה זה דבר גדול שכתבו בספרים (ספר חסידים סי' תתסט) שיש קבלה לקדושים שמי שאינו משאל ספרים לא ישארו אחריו לכניו חס ושלוס, לזאת יחרד האיש ולא ימנע מלהשאל ספריו למען יתנה הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד.

ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה. (כא, יג) אמר רבי חנינא, אין אדם נוקף [- נוגף, - מקבל מכה, רש"י] אצבעו מלמטה אלא אם בן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:). זה כלל גדול, שלא להאשים ולא להתקוטט עם מי שגרים לו רעה בגופו או בממונו, כי יתן אל לבו דהני שלוחי דרחמנא נינהו [- שאלו שליחי הקדוש ברוך הוא הם], כי הרבה שלוחים למקום.

וכי יריבו אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרה ולא ימות ונפל למשכב. (כא, יח)

החובל בחברו, אף על פי שלא בקש החובל מן הנחבל שימחל לו, צריך הנחבל שיבקש עליו רחמים לה' שיצילהו מצרתו ושלא תאנה אליו רעה.

ואין צריך לומר שלא ימסר עליו דין, ולא ישמח בתקלתו, דכתיב (משלי יז, ה): "שמח לאיד לא ינקה" - אדרבא יצטער על צרתו,

כי מתוך צרתו הוא מקצר בעבודת אבינו שבשמים, ובזמן שאדם מצטער שכינה מצטערת (סנהדרין מו). על-זאת יתפלל כל-חסיד על כל צרה שלא תבא על שום אחד מישראל.

וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ושלם. (כב, יג) בא ללמד על השואל שחייב באזניו. (רש"י) שואל שלא מדעת גזלן הוי (ב"מ מא.), ואפלו בספר של חברו אסור לטלו וללמד בו שלא ברשותו, והעושה כן, נמצא שחושב לעשות מצוה, ועברה היא בידו. ובגני-אדם נקשלים בזה בעבור נעלים, בהיותם

בחבורה אחת ויוצא האחד לחוץ ונוטל מנעלים של חברו. וכן השואל חפץ מחברו או ספר ומשאלו לאחר בלי רשות בעלים, גזלן הוי, שאין השואל רשאי להשאל. וטוב לגבר שיקנה כל הצריך לו ולא יצטרך לשאל מחברו, כי פעמים שאינו חפץ להשאל ומשום כסופא הוא דעבד להשאל ואיבא סרד-גזל [- ונתן מפני הבושה ויש בזה משום גזל]. וזמנין דמשקר ואומה אין לי ויש לו, ונמצא שהוא מחטיא את חברו.

ועל אחת כמה וכמה צריך לזהר שלא לשאל מתנה משום אדם, ולמחש בעי, שמא משום כסופא יהב, ואיבא משום גזל [- ויש לחשוש שמפני הבושה נתן ויש בזה משום גזל]. וכל-שכן ממי שאינו רוצה לתת, שאם נוטל ממנו בעל-כרחו הוי גזל גמור. ורבו רעים שנוטלים בעל-כרחם

שואל שלא מדעת גזלן הוי (ב"מ מא.).

ואפלו בספר של חברו אסור

לטלו וללמד בו שלא ברשותו,

והעושה כן, נמצא שחושב

לעשות מצוה, ועברה היא בידו.

כ

בר ידוע מאמר דוד המלך עליו השלום שאמר (דברי הימים א' כב, יד) ואני בעיני הכינתי ופרשו רבותינו ז"ל (ירושלמי פאה פ"ה, ה"ב) שהיה מצמצם בהוצאתו ותענוגות מלכים עד שרבה וקבץ הון רב לבנון בית המקדש.

והתורה חסה על ממונם של ישראל עד שאמרו (כתובות סז, ב) שהרוצה לבזבז לצדקה אפלו הכי אל ובזבז יותר מהמש שמה יעני, על אחת כמה וכמה לדבר הרשות או לשפד ולהשליך לאבוד בדרך עשירי עם אשר כביר מצאה ידם, ולו חקמו ישפילו זאת, שבמה שמשליכים לאבוד והמלאכה נמבזה היו יכולים לשמח לב שפלים אמללים ולהחיות רוח נדבאים, ואף אם מרבים לתן לא בשביל זה העשירו העניים ועדיו פתיים ריקים וחסרים כל טוב, ואם היו העשירים נותנים להם המותר שלהם ומה שנראה בעיניהם מכנה אצל העני הוא משבח ומפאה ומה שאצל העשיר הוא דשון, אצל העני הוא ראשון וקביב באישון.

ומעצת היצר הרע המראה לו שהוא בושח וכלמה לתן דברים של מה, ומי שיש לו מח והוא ברדעת ישית עצות בנפשו וימלך בקונו איד ובמה ומתי וכמה ראוי להוציא ובמה ראוי לצמצם, וינהג בשורה בדרך ישרה לפי מה שהוא אדם, באפן שיהיה תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

מעשה באחד שהיה דל וחסר, ולא היה רוצה לקבל צדקה מקפה של צדקה, כי אמר: איד אקבל - הריני גוזל את העניים?! והיה לונה מבני אדם ולא היה פורע, כי לא היה לו במה לפרע. אמרו לו: עליך קתיב (תהלים לז, כא): "לזה רשה ולא ישלם" - שמשעה שלזה יודע שלא ישלם, שאין לו במה לפרע, ומתחלל שם שמים על ידו, ונועל דלת בפני לוויו. על זה נאמר (קהלת ז, טז): "אלתהי צדיק הרבה... למה תשומם."

הנהגת הלונה

כשתתירא מן התרטה, אמר 'לאו' קדם 'תן', כי 'לאו' אחר 'תן' מגנה מאד. מי שהוא תיב לחברו בהקפה או בהלונה, יאריך הזמן בתחלה באפן שיהא מבטח שבודאי יוכל לשלם, כדי שלא ימצא שקרן אם לא ישלם לו בזמנו שקצב, אבל אם יאריך הזמן והוא משלם לו בזמנו שקצב או קדם זמנו, אז הוא בעל אמונה.

ואם אין לו לשלם טוב שיפייסנו, ולא ידחנו בלך ושוב ומחר אתן מיום ליום, כי האמת יסוד בגין וכזבי בת נשיא מדין. והיותר טוב שיבקש בהקפה מאחר וישלם לזה, ובהגיע זמנו של זה יקח מאחה, ועל זה הדרך יעשה חוזר חלילה, יוציא וילזה מזה ויניח לזה, כדי לעמד באמונתו, כי מי שקונה האמנה בין הסוחרים, הוא עשר גדול ממוצא שלל רב.

ואם מטה ידו ואינו יכול לגדל פרע לבעל חוב, זאת חובתו - שימכר בית וכלי בית, ואפלו גלימא דעל בתפיה וישלם לבעלי חובותיו. ובפרט אם תיב ליתומים ואלמנות או לעניים או לתלמידי חכמים, או ליושבי ארץ ישראל תבנה ותכונן במהרה בימינו, אשר הם פתרנגולים הסגורים בתוך הכלוב, וחייהם תלויים מנגד על רוח מעותיהם ששלחו או יתנו להם כדי להחיות את נפשם, יגדל החיוב יותר ויותר אפלו להשכיר עצמו או לשאל על הפתחים כדי לגדל פרע, שאם לא יפרע להם, גדול עונו מנשוא כי יצעקו עליו ויורידו דמעות מכאב לב, והם בוקעים ועולים עד פסא הכבוד, וקתיב (תהלים יב, ז): "משד עניים מאנקת אכיונים עתה אקום יאמר ה'", "וקבע את קובעיהם נפש" (משלי כב, כג).

סדר היום

הכולל הלכות והנהגות ישרות ערוכות על הסדר על עניני התפילה וכוונותיה סדר אכילה, סדר משא ומתן וסדר הנהגת יום השבת מלוקטים ומנוקדים מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א "חסד לאלפים" ו"בית תפילה"

הופיע ויצא לאור הספר

דן ירדן

על התורה והמועדים להשיג בהנויות הספרים המובחרות

